

LITERATUUR

- BRANDT, J. F. (1877): „Monografie der tichorhinen Nashörner". Mém. de l'Ac. Imp. d. Sc. d. St. Petersbourg. XXIV No. 4.
- FRIANT, mej. M. (1948): „Sur la morphologie de l'articulation temp.-max. chez les Rhinoceros etc." Med. Kon. Natuurhist. Museum Belgie. Deel XXIV No 51, Brussel.
- HOOIJER, D. A. (1952): The cave hyena, *Crocota crocota spelaea*. Goldfuss, new to the pleistocene fauna of the Netherlands. „Geologie en Mijnbouw" Nw serie Nr. 11, 14. Jg. p. 385—388, 1952.
- NIEZABITOWSKI, E. L. (1924): „Szczałki nosorożca wchatego znalezione na ziemi wielkopolskiej. Muz. Wielkopolskie w. Poznaniu, Rocznik II, Poznań 1926.
- RODING G. M. (1952): Het monster van het „Dollengoor". „Dagblad van het Oosten," Almelo 20 Febr. 1952.
- STACH, J. (1930) in: J. Nowak, E. Panow, J. Tokarski, W. Szafer en J. Stach: „The second woolly rhinoceros from Starunia, Poland." Bull. int. d. l'Ac. Pol. d. Sc. et d. Lettr. Cracovie 1930.
- STROMER VON REICHENBACH, E. (1899): Ueber Rhinocerosreste im Museum zu Leiden. Sammlungen d. Geol. Mus. Leiden, Neue Folge Band II, Heft II, Leiden.
- VLERK, I. M. v.d. en F. FLORSCHUTZ (1950): „Nederland in het Ijstijdvak". De Haan- Utrecht.
- ZEUNER, F. (1934): „Die Beziehung zwischen Schädelform und Lebensweise bei Nashörnern". Ber. d. Naturf. Ges. zu Freiburg i. Br. Nr. 34. S. 21—80. (1945): „New reconstruction of the Woolly Rhinoceros and Merck's Rhinoceros". Proc. Linn. Soc. London Nr. 156 p. 183—195.

ZWERFSTEENVONDSTEN IN „DOLLENGOOR"

door

H. KRUL

De zandzuigers hebben bij de aanleg van het industrieterrein „Dollengoor" bij Almelo niet alleen een grote rijkdom aan diluviale zoogdierresten opgeleverd, maar ook een hoeveelheid mooie zwerfstenen, waarbij de sedimentaire gesteenten overheersen, waarschijnlijk omdat zij het meest opvielen door de fossielen, welke in verschillende stukken werden aangetroffen.

Voorzover ik kan nagaan, kunnen nagenoeg al deze vondsten gerangschikt worden onder het materiaal, dat in Twente in het zogenaamde Oostelijk Diluvium wordt aangetroffen. Dit „Oostelijk Diluvium" betreft prae-glaciale zand- en grindlagen.

Het verzamelde materiaal werd in de collecties van het Natuurhistorische Museum te Enschede ondergebracht. Als enig vermeldenswaardige kristallijne zwerveling van „Dollengoor" noem ik hier een gneis met prachtige granaatnesten, van welk stuk de herkomst uit oostelijke richting niet vaststaat, daar het ook van hoger gelegen glaciale afzettingen afkomstig kan zijn. De sedimentaire zwerfstukken omvatten:

Blauwachtige achaaat-chalcedoonvorming,
glimmerhoudende lei en
glimmerhoudende kwartsietlei.

Van deze drie stukken is de vermoedelijke plaats van herkomst onbekend. Buizenzandsteen (Kambrische zandsteen met *Scolithus linearis* HALDEMAN). *Astylospongia praemorsa* GOLDF. *Carpospongia globosa* RAUFF en *Heliolites interstinctus* L. De laatste drie silurisch.

Crinoïdenzandsteen (devonische zandsteen met afdrukken van zeeleliesteel-fragmenten). Een groot stuk van dit gesteente is vermoedelijk geen zwerfsteen

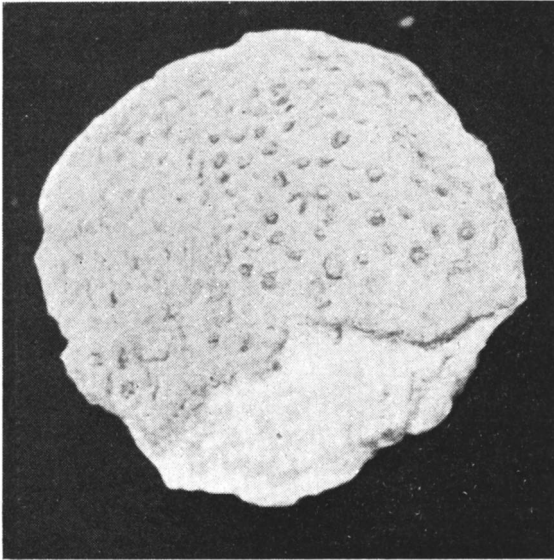
en mogelijk afkomstig van bestratingswerken. Een kleiner stuk is zonder twijfel zwerfsteen en dan het enige zwerfstuk van zuidelijke herkomst.

Uit het Triasgebied van de Weser komen verschillende zandsteenbrokjes voor. Door de grote gelijkenis met andere, veelal jongere zandsteensoorten, is het uiteraard moeilijk, de juiste herkomst te bepalen. Voorts is er een stukje zand-

steen met schelpafdrukken, waarschijnlijk uit de Kuiper-afdeling (omgeving van Lemgo Lippe?) afkomstig.

Een helder kwartsbrokje („Almelose diamant”) komt misschien ook uit deze omgeving.

De Jura is vrij goed vertegenwoordigd, overwegend met gesteenten welke kennelijk uit de Lias-afdeling afkomstig zijn. Er zijn stukjes bij met ammonieten en schelpafdrukken die echter niet nauwkeurig kunnen worden gedetermineerd. De habitus van het gesteente laat echter geen twijfel, wat de herkomst aangaat (omgeving van Rheine—Osnabrück). Herkenbaar zijn een fragment van de ammoniet *Aegoceras* sp., alsmede een beschadigde steenkern van *Pecten* sp. Voorts werd een brokje

Afb. 118. Koraal, *Heliolithes interstinctus* L. uit het Dollengoor. Foto J. Florijn.

vruchtenlei aangetroffen. Tenslotte zij een kwartsietleibrok met afdrukken van *Inoceramus* sp. en een pyrietvliesje vermeld.

Uit het Krijt werden gevonden: een stuk Valendis-zandsteen (cf. Bentheimer zandsteen), enkele caverneuze vuursteenbrokken, een vuursteen-zeeëgel (*Ananchytes ovatus* LESKE sp.) en een fragment van een spons uit het Boven-Senoon (*Coscinopora infundibuliformis* GOLDF.).

Problematisch zijn een drietal stukken verkiezeld hout, dat overigens in de lagen van het „Oostelijk Diluvium” een algemene verschijning en welhaast een gids-gesteente kan worden genoemd.

En tenslotte (naar mijn mening) de mooiste vondst: een brokje barnsteen, groot $37 \times 27 \times 20$ mm, melkachtig troebel, geel van kleur, met een prachtig goudbruine verweringskorst. Een der mooiste barnsteenvondsten, welke de laatste tijd in Twente werden gedaan!

Van belang kan worden genoemd, dat de zandzuigerij op het „Dollengoor” opnieuw het bewijs heeft geleverd, dat de afzettingen uit het Oostelijk Diluvium op tal van plaatsen, vermoedelijk wel over een grote uitgestrektheid, in de ondergrond van Twente voorkomen.

Enschede, 13 November 1952.